

PARASieten BIJ PAARDEN

fectief is door regelmatig mestonderzoek te doen. Daarmee wordt schijnveiligheid voorkomen en kan het wormmanagement van het paard eventueel tijdig worden bijgesteld.

MESTONDERZOEK

In de afgelopen jaren is mestonderzoek steeds meer de standaard geworden als het gaat om wormmanagement. Wanneer regelmatig mestonderzoek wordt

gedaan, neemt de effectiviteit van het wormmanagement toe. Daarnaast levert mestonderzoek een belangrijke bijdrage als het gaat om het bestrijden van wormresistentie.

Bij standaard mestonderzoek wordt de mest onderzocht op de aanwezigheid van wormeitjes. Wanneer er eitjes gevonden worden betekent dit dat er volwassen ei-leggende wormen aanwezig zijn. Wanneer er geen wormeitjes worden gevonden, kan daarom niet gesteld worden dat er geen worminfectie is. Er kunnen parasieten aanwezig zijn in het paardenlichaam die nog niet volwassen zijn en nog geen eitjes leggen. Dat is een van de belangrijkste redenen dat 1 of 2 keer per jaar mestonderzoek doen onvoldoende is. Een andere belangrijke reden is dat paarden natuurlijk opnieuw een infectie op kunnen lopen.

AANVULLEND (MEST)ONDERZOEK

De meest relevante parasieten bij paarden kunnen met behulp van standaard mestonderzoek betrouwbaar worden aangetoond. Voor parasieten zoals leverbot, longworm en aarsworm is dat niet mogelijk en zal aanvullend onderzoek moeten worden gedaan. Er zijn gespecialiseerde laboratoria zoals HippoSupport die dergelijk onderzoek uitvoeren in opdracht van particulieren, stalhouders en gespecialiseerde paardenartsen.

INDIVIDUELE BENADERING

Ieder paard is uniek, dat zal geen paardeneigenaar ontkennen. Ook op het gebied van gevoeligheid en eigen weerstand van paarden is het belangrijk om het paard individueel te benaderen. Als het ene paard in de kudde een zware infectie heeft kan het heel goed zijn dat andere paarden nergens last van hebben. Mestonderzoek vormt een ideaal hulpmiddel om de gevoeligheid voor worminfecties per paard te bekijken door het jaar/de jaren heen. Door iedere twee maanden mestonderzoek te doen kunnen eventuele lichte infecties in de gaten gehouden worden en kan er worden ingegrepen wanneer het paard deze met zijn eigen weerstand niet onder controle kan houden. Slechts 1 à 2 keer per jaar mestonderzoek doen geeft hier helaas geen inzicht in. Is er een beter inzicht in de gevoeligheid van het paard voor worminfecties, dan kan de frequentie van mestonderzoek omlaag naar de momenten waarop er meer risico is, bijvoorbeeld wanneer het paard op de weide staat, bij stress en of verminderde weerstand.

LEESVOER Worminfectie voorkomen

Wanneer veulens geboren worden, hebben zij nog maar nauwelijks weerstand tegen de verschillende parasieten, deze zullen zij gedurende hun leven op moeten bouwen.

Naarmate paarden ouder worden, neemt de weerstand toe en worden paarden minder gevoelig voor parasieten, vaak totdat er gezondheidsproblemen ontstaan en/of wanneer paarden ouder worden waardoor hun eigen weerstand afneemt. In sommige situaties bouwen paarden die weerstand al in een paar maanden op, maar in andere situaties krijgen paarden pas weerstand als ze veel ouder zijn. Hoe snel dit gaat, hangt af van de parasiet en voor een belangrijk deel van het individuele paard en de omstandigheden. Daarnaast kan een ondersteuning van de eigen weerstand door middel van geschikte supplementen een belangrijk verschil maken.

Voor alle parasieten geldt dat hun levenscyclus in principe wel vergelijkbare fasen kent, maar er kunnen uitzonderingen en afwijkingen zijn, zoals bijvoorbeeld het gebruik van een tussengastheer en de ontwikkeling van larven binnen of buiten het paard.

Tijdens hun leven kunnen paarden verschillende parasitaire infecties oplopen. In veel gevallen gaat het niet om hele schadelijke wormsoorten en er zijn wormsoorten die alleen onder bepaalde omstandigheden relevant zijn. Sommige parasieten laten zich maar moeilijk bestrijden en in sommige gevallen kan het lastig zijn om vast te stellen of een paard een dergelijke infectie heeft. Van de meest voorkomende parasieten is een infectie gelukkig goed vast te stellen.

EIGEN WEERSTAND

Een vaak onderschat onderdeel van de preventie tegen worminfecties, is de eigen weerstand van het paard. Paarden bouwen weerstand op tegen parasitaire infecties naarmate ze ouder worden. In de praktijk blijkt dat paarden met een verminderde weerstand gevoeliger zijn voor worminfecties. Ze lopen daardoor makkelijker een worminfectie op en deze krijgt meer kans zich sneller te manifesteren. Het paard kan worden ondersteund door te zorgen dat de eigen weerstand op peil is en blijft, en door de darmen minder aantrekkelijk te maken voor parasieten. Bij situaties waarbij te voorzien is dat de weerstand omlaag zou kunnen gaan, zouden preventief wat vitamines toegediend kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan stress van een verhuizing, een medische behandeling, ziekte, maar bijvoorbeeld ook na het toedienen van een wormkuur. Er zijn verschillende supplementen beschikbaar die hieraan bij kunnen dragen. Welk supplement ook de voorkeur heeft, controleer altijd of het voldoende ef-

PREVENTIEVE MAATREGELEN IN DE STRIJD TEGEN WORMINFECTIES

We behandelen hieronder de belangrijkste preventieve maatregelen in de strijd tegen worminfecties.

Preventie is een van de belangrijkste pijlers binnen het wormmanagement van paarden. Kort gezegd: voorkomen is beter dan genezen. Het doel van de preventieve maatregelen is de blootstelling aan infectiehaarden zoveel mogelijk te reduceren en/of de wormcyclus zoveel mogelijk te doorbreken. In dit document enkele preventieve maatregelen die een bijdrage kunnen leveren om worminfecties zoveel mogelijk te voorkomen.

MEST UIT DE WEIDE HALEN

Het is een tijdrovende maatregel, maar tegelijkertijd ook een van de meest effectieve; het uit de weide halen van de mestballen. Hierbij geldt: hoe vaker hoe beter.

Hiernaast de levenscyclus van parasieten. Afhankelijk van de soort

Levenscyclus parasieten

Let op! Deze cyclus is versimpeld weergegeven.

1

PAARD NEEMT PARASIEET OP TIJDENS HET GRAZEN.

Hier is direct duidelijk waarom de weide zo belangrijk is als het gaat om preventieve maatregelen. Deze vormt namelijk een essentieel onderdeel in de wormcyclus. Paarden krijgen tijdens het grazen parasieten binnen.

2

IN HET PAARD WORDEN DE PARASieten VOLWASSEN EN LEGGEN EITJES.

Deze ondergaan verschillende stadia in hun cyclus in het paard en zullen ontwikkelen tot volwassen parasieten die eitjes leggen.

3

DE EITJES KOMEN MET DE MEST MEE NAAR BUITEN

De eitjes komen tijdens het mesten van het paard weer mee naar buiten.

4

DE EITJES KOMEN UIT EN DE LARVEN KRUIPEN UIT DE MEST IN HET GRAS.

De mest ligt nu op de weide en vormt een goede omgeving voor de wormeitjes om zich te ontwikkelen en om in uit te komen.

5

LARVEN ONTWIKKELLEN TOT INFECTIEUZE LARVE.

De larven die uit de eitjes komen, zullen op een zeker moment uit de mest en in het gras kruipen. Bij sommige parasieten zoals de lintworm of de leverbot verloopt deze stap iets anders en wordt gebruik gemaakt van een tussengastheer.

parasiet verlopen de stappen anders. De essentie blijft in algemene zin echter hetzelfde, enkele uitzonderingen daargelaten. Door mest uit de weide te halen, worden voor een belangrijk deel direct de eitjes en eventuele larven die in de mest zitten, verwijderd. Daarmee wordt de cyclus doorbroken. Het is echter goed om te realiseren dat, ook al wordt de mest dagelijks uit het weiland verwijderd, er nog steeds sprake kan zijn van een worminfectie. Eitjes en/of larven kunnen het namelijk best lang uit houden op een weiland. De mest is simpelweg af te voeren naar de mesthoop. Als de mest gebruikt wordt om over de eigen weide(s) te verstrooien, dan is het nog wel goed om aandacht te besteden aan de mesthoop zelf.

MESTBULT KEREN

Het warmste punt van de mesthoop bereikt temperaturen van boven de 40 graden door het rottingsproces dat plaatsvindt. In dergelijke temperaturen kunnen de wormeitjes en de larven niet overleven. Het probleem is alleen, dat de buitenkant van de mesthoop een stuk kouder is en daar is het juist een ideale temperatuur voor de eitjes en de larven.

Als de inhoud van de mesthoop vervolgens uit wordt gestrooid over de weide, komen al deze eitjes en larven hier terecht en wordt het paard alsnog blootgesteld aan al deze parasieten. Om alle eitjes en larven te doden, moet de mesthoop dus af en toe worden gekeerd, zodat ook de eitjes en larven op de minder hete plaatsen worden gedood.

WEIDE SLEPEN

Een veel gegeven advies op het gebied van bestrijding van worminfecties is het regelmatig slepen van het weiland waar paarden staan. Zeker als de mest niet uit de weide wordt gehaald, is het belangrijk om de weide regelmatig te slepen. Door de weide regelmatig te slepen, worden alle mesthopen uit elkaar geslept waardoor ze uitdrogen en afkoelen. Sleep de weide dus vooral bij droge periodes (warm of koud) en vooral niet in natte periodes, dat zou juist een negatief effect kunnen hebben.

WEIDE BLOTEN/KORTMAAIEN

Een ander veel gegeven advies op het gebied van wormmanagement is het regelmatig bloten/kortmaaien van het weiland waar paarden staan en dan vooral de "toiletten". Parasieten gedijen het best in warme/vochtige omstandigheden, zoals in lang gras dat paarden zullen eten en de parasiet op die manier in het paard terecht komt en zich verder kan ontwikkelen. Door het gras te bloten/maaien wordt voorkomen dat het gras te lang wordt en daarmee worden de omstandigheden voor de larven minder aantrekkelijk gemaakt en neemt de kans af dat het paard de larven weer opneemt tijdens het grazen. Daarmee wordt de wormcyclus verstoord.

WEIDE HOOIEN

Niet iedereen heeft de mogelijkheid om (een deel van) de weide te hooien, maar als het kan, is het zeker aan te raden. Om te kunnen hooien moet het gras lang kunnen groeien. Doorgaans is dat een week of 8, wil je er ook echt wat van af kunnen halen. Dan is het een kwestie van wachten tot er een periode met mooi weer aan komt die lang genoeg is om het hooi van het land te kunnen halen. Als het gras eenmaal gemaaid is, duurt het ongeveer een week voordat de balen geperst kunnen worden.

In de week dat het gras "los" ligt, wordt het dagelijks geschud. Het weer is over het algemeen mooi droog, met warme temperaturen. Dat zijn ideale omstandigheden waardoor de mestballen die nog op het land liggen uitdrogen en de wormeitjes en larven aan de droogte worden blootgesteld. Deze omstandigheden zijn verre van optimaal voor de parasieten en velen zullen dit niet overleven. Door het regelmatig schudden worden de mestballen ook nog eens mooi uit elkaar geslagen, waardoor ze nog verder uitdrogen en de wormeitjes en larven nog meer aan de elementen worden blootgesteld. Bij het persen van de balen, wordt het weiland eigenlijk schoongeveegd van alle mest. Deze komen in de hooibalen terecht waar kunnen de larven/eitjes zich verder niet ontwikkelen en kapot of dood zullen gaan.

VERWEIDEN

Het regelmatig verwijderen van paarden zorgt ervoor dat andere preventieve maatregelen optimaal effectief kunnen zijn. Als de weide leeg staat is het dus van belang om de mest te verwijderen en de weide goed te bloten en te slepen. In het meest ideale geval wordt er een ronde gehooit. Daarnaast kan met regelmatig verwijderen voorkomen worden dat de paarden de weide te kort gaan grazen en moeten grazen dichtbij de plaatsen waar wordt gemest. Deze gebieden op de weide hebben het grootste besmettingsrisico.

Bij het verwijderen is het ook van belang om zeker te weten dat de paarden geen besmetting meenemen naar het nieuwe stuk weiland waar ze op gezeet worden. Voorkomen is immers beter dan genezen. Het is van belang mestonderzoek uit te voeren voordat paarden op een nieuw stuk weide worden gezeet zodat er maatregelen genomen kunnen worden indien er een wormbesmetting wordt gevonden. Een veel gehoord misverstand is dat een weiland schoon is nadat het een winter rust heeft gekregen, helaas is dit niet waar. Bijna alle wormsoorten kunnen met gemak een Nederlandse winter overleven. Vaak niet als volwassen worm, maar wel als eitje of in een tussengastheer. Als de temperaturen in het voorjaar weer omhoog gaan, gaan deze eitjes zich ook weer ontwikkelen en gaat de levenscyclus van de worm gewoon weer verder. Een weide is pas echt schoon als er na het omploegen en inzaaien nog geen paarden op hebben gelopen.

STAL (REGELMATIG) LEEGHALEN

Bij preventieve maatregelen binnen het wormmanagement bij paarden, denken veel mensen al snel aan mest uit de weide halen, preventief ontwormen, het weiland slepen of bloten, etc. Toch is er een hele belangrijke potentiële bron van worminfecties, waar niet zo snel aan gedacht wordt; de stal zelf!

De stal kan onder bepaalde omstandigheden de ideale voedingsbodem voor wormeitjes en larven zijn. Als er gebruik wordt gemaakt van bodembedekking zoals stro, gehakseld stro, vlas, zaagsel, of andere natuurlijke producten, dan is het goed mogelijk dat er een ideale voedingsbodem ontstaat voor wormeitjes en larven.

Als de bodembedekking langer dan een week ligt en de mestballen en natte plekken niet (zeer) regelmatig uit de stal worden gehaald, dan ontstaat er risico op een worminfectie. Als er geen poststal aanwezig is, zorg er dan voor dat de stal iedere week helemaal wordt leeg gehaald en dat de mestballen en natte plekken zoveel mogelijk verwijderd worden. Is er wel een poststal aanwezig, dan is het minstens zo belangrijk om dagelijks de natte plekken en mestballen te verwijderen. Daarnaast is het met een poststal nog eens extra belangrijk om er voor te zorgen dat er geen mest van een paard met een worminfectie in de stal terecht komt. Essentieel is natuurlijk om geregeld mestonderzoek te doen, zodat er inzicht wordt verkregen in eventuele worminfecties van het paard.

STAL ONTSMETTEN

Ook in de stal kunnen paarden een worminfectie oplopen. De meest bekende wormbesmettingen die op stal worden opgelopen zijn de spoei- en veulenworm, maar ook de bloedworm kan zich onder de juiste omstandigheden in de stal verder ontwikkelen.

Voor de algemene stalhygiëne en ter voorkoming van eventuele wormbesmettingen, is het heel verstandig de stal af en toe extra goed schoon te maken. Haal de stal in dat geval goed leeg en spuit schoon met een hogedrukpomp. Na het gewone schoonmaken kan de stal ontsmet worden met een dierenverblijfmiddel (bijvoorbeeld Halamid). Hierna moet de stal eerst goed drogen voor er weer wordt opgestrooid.

GEbruik VAN KRUIDENMIXEN ETC.

Er zijn verschillende kruidenmixen beschikbaar op de markt, die er op gericht zijn een wormbesmetting onder controle te houden. De meeste van deze kruidenmixen zullen de weerstand van het paard bevorderen waardoor het paard (mogelijk) minder bevattelijk zal zijn voor worminfecties.

Bron: HippoSupport, www.paardenmestonderzoek.nl

NEEM VOOR MEER INFORMATIE OVER PARASieten
BIJ PAARDEN, MESTONDERZOEK EN PREVENTIE VAN
WORMINFECTIES, CONTACT OP MET HIPPOSUPPORT

WWW.PAARDENMESTONDERZOEK.COM |
INFO@HIPPOSUPPORT.NL |
FACEBOOK.COM/HIPPOSUPPORT |